Ramkhamhaeng Museum Foundation

Rama IX Art Museum Foundation

นิทรรศการ

ศิลปลักษณ์ 4

ผลงานของ

อุดมลักษณ์ ทรงสุวรรณ

พรสรรค์ กำลังเอก

ประธานจัดงาน

วันที่ 3 กันยายน - 30 ตุลาคม พ.ศ. 2559

ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป

ถนนเจ้าฟ้า กรุงเทพมหานคร

Rama IX Art Museum Foundation

สารจากประธานเปิดงาน

อุดมลักษณ์ ทรงสุวรรณ
ศิลปินที่เราภูมิใจ

อุดมลักษณ์ ทรงสุวรรณ เป็น 1 ใน 40 กว่าคนที่สอบผ่านเข้ามาเป็นนักเรียนในโรงเรียนศิลปศึกษา เตรียมมหาวิทยาลัยศิลปากร แผนกจิตรกรรมประติมากรรม รุ่นที่ 6 และดูเหมือนเพื่อนร่วมรุ่นจะรู้จัก**อุดมลักษณ์** ก่อนเพื่อนคนอื่น เพราะนอกจากชื่อที่ทำให้เพื่อนๆ เข้าใจผิดว่า เป็นนักเรียนหญิงแล้ว เขายังมีอายุน้อย เป็นน้องน้อยของรุ่นที่เพิ่งแตกเนื้อหนุ่ม พร้อมกับสิวเต็มหน้าตั้งแต่วันแรกที่พบกันในวันเปิดเรียน

เหมือนกับนักเรียนส่วนใหญ่ที่มุ่งหน้ามาสอบเข้าโรงเรียนนี้ เพราะมีพื้นฐานดีเด่นเป็นหนึ่งทางด้านศิลปมาก่อน โดยเฉพาะวิชาวาดเขียน จึงไม่ต้องสงสัยว่า **อุดมลักษณ์** เขาก็คือมือหนึ่งจากโรงเรียนวัดเทพศิรินทร์ ผลงานจึงดีมาตั้งแต่เรียนเตรียม จนถึงมหาวิทยาลัย ผลงานเป็นจินตนาการและเอกลักษณ์ของเขาเองจนบัดนี้

เขาแน่วแน่ในเส้นทางศิลป อุดมลักษณ์จึงทำงานหนักต่อเนื่อง และเสนอผลงาน
[illegible]
ต่อไปอีกยาวนาน

ในฐานะเพื่อนร่วมรุ่น ขอแสดงความยินดีและชื่นชมกับอุดมลักษณ์ในโอกาสพิเศษที่จัดนิทรรศการศิลปะ อลังการ 4 ในครั้งนี้

(ชวน หลีกภัย)

Rama IX Art Museum Foundation

สารจากประธานจัดงาน

ในความเป็นจริงของโลกมนุษย์ เรื่องของความสวยงามมีอยู่ในทุกๆคน ตั้งแต่เกิดแล้ว ทุกคนปรารถนาที่จะได้พบเห็นแต่สิ่งงดงามและประทับใจกันทั้งนั้น เพื่อจดจำสิ่งดีๆไว้ในชีวิต ทุกๆคนมีศิลปะในชีวิตแตกต่างกันออกไป มีความชอบที่แตกต่างกัน ความชื่นชอบในงานศิลปะนั้น ข้าพเจ้ามีมานานแล้วและได้พยายามที่จะทำความเข้าใจในงานศิลปะตลอดมา นับเป็นความโชคดีที่มีโอกาสได้มารู้จักและสนิทสนมกับอาจารย์อุดมลักษณ์ ทรงสุวรรณ ได้ติดตามการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะมาตลอด จนถึงนิทรรศการศิลปอลังการ 4 ในครั้งนี้ (เริ่มตั้งแต่นิทรรศการศิลปอลังการ 1 เรื่อยมา)

ผลงานของอาจารย์อุดมลักษณ์ ทรงสุวรรณ เป็นผลงานที่มีคุณค่าน่ายกย่อง ส่งเสริมและสนับสนุนเหมาะเป็นแบบอย่างให้กับคนรุ่นหลังเป็นอย่างยิ่ง การสร้างสรรค์ผลงานมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในผลงานนั้นๆ มีความละเอียดอ่อน เป็นที่ประทับใจกับผู้พบเห็น การผลิตผลงานทางศิลปะของอาจารย์อุดมลักษณ์ ทรงสุวรรณ [illegible] ที่ต้องมีทำด้วยมือทุกขั้นตอน ภาพแต่ละภาพจึงมีความอิ่มเอิบ ซึ่งรายละเอียดในการทำกรอบรูปนั้นอาจารย์อุดมลักษณ์ ทรงสุวรรณ ได้อธิบายไว้ในสูจิบัตรเล่มนี้แล้ว เป็นความรู้ที่หาดูได้ยากมากในปัจจุบัน เป็นการทำด้วยมือทั้งหมด

อาจารย์อุดมลักษณ์ ทรงสุวรรณ เป็นบุคคลที่ใช้ชีวิตเรียบง่ายสมถะ มีคุณธรรมและจริยธรรม เหมาะเป็นแบบอย่างของผู้ที่จะศึกษาทั้งในเรื่องผลงานและการใช้ชีวิตเป็นอย่างยิ่ง ข้าพเจ้าปรารถนาให้การแสดงศิลปะในครั้งนี้เป็นประโยชน์สำหรับนิสิต นักศึกษา และบุคคลทั่วไป ก่อให้เกิดแรงบันดาลใจให้กับผู้รักศิลปะทุกๆท่าน

พรสรรค์ กำลังเอก
ประธานจัดงาน

ด้วย ดวงจิต ที่ยึดมั่น และศรัทธาในองค์สมเด็จ
พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ ทวยเทพเทวา สรรพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย
บูรพมหากษัตริย์ทุกพระองค์
พระคุณของบิดามารดา ครูบาอาจารย์ และผู้มีอุปการคุณทั้งหลาย
ทำให้ดวงจิตของข้าพเจ้า มั่นคง มีสมาธิ เกิดปัญญา มีพลังที่สามารถถ่ายทอดความรู้สึก
จิตวิญญาณความคิดฝันของตนเอง ที่ถูกซ่อนลึกไว้เป็นเวลาอันยาวนาน
ได้ถูกกลั่นกรองมาเป็นรูปธรรม....

”

"ผมชอบสะสมวัตถุโบราณทุกชนิด ที่มีคุณค่าทางศิลปะ
ด้วยความเคารพ ศรัทธาในการสร้างสรรค์งานศิลปะของช่างโบราณ"

ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี
บิดาแห่งศิลปะร่วมสมัยของประเทศไทย

Prof. Silpa Bhirasri (Corrado Feroci) 1892 Florence Italy - 1962 Bangkok Thailand

Rama IX Art Museum Foundation

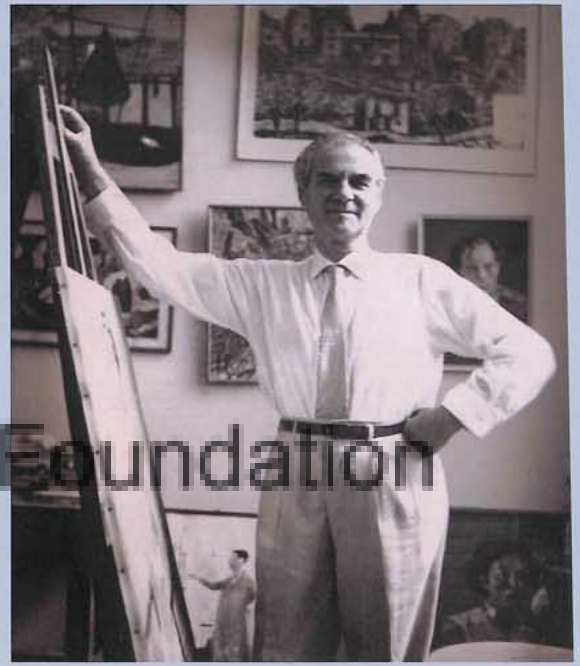

ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี
ผู้วางรากฐานมหาวิทยาลัยศิลปากร

15 กันยายน 2435 ประเทศอิตาลี
14 พฤษภาคม 2505 ประเทศไทย

ศิลป์ พีระศรี

Silpa Bhirasri

วาทะอาจารย์ศิลป์ พีระศรี

สุนทรียภาพในทางศิลป เป็นสิ่งสำคัญที่สุด เพราะมีความสัมพันธ์อยู่กับประสาทอินทรีย์
ความรู้สึกของศิลปิน กับทั้งศิลปกรรมด้วย

ศิลป ซึ่งเป็นเช่นเดียวกับศาสนา บันดาลให้มนุษย์
มีมโนธรรมอันสูงส่ง ประสิทธิ์ประสาทสิ่งสะเทือนใจ ให้ช่วยขัดเกลาวิญญาณ
และจิตใจมนุษย์ให้ผุดผ่องประณีตขึ้น

ศิลป ซึ่งมีอำนาจในทางสุนทรีย์อันเด่นสูง และในทางอารมณ์สะเทือนใจ
อาจให้ความเชื่อถืออย่างใหม่แก่มนุษยชาติได้ ความเชื่อถือใหม่ที่ว่านี้
คือความงามซึ่งในทางศิลป มีความหมายเท่ากับ ความดี หรือ ศีลงามคุณธรรมนั่นเอง

Rama IX Art Museum Foundation

พระพุทธรูปที่งาม หรือเทวรูปกรีก หรือ ศิลปกรรมอื่นๆ ที่เลิศ เมื่อดู อ่าน หรือฟัง
ย่อมน้อมนำใจเรา ให้สู่ความคิดสูง ให้เรามีความรู้สึกสะเทือนใจในความงามขึ้นทันที
เปรียบประดุจ เป็นอำนาจของแม่เหล็ก ครอบงำอินทรีย์ความรู้สึกของเราทั้งหมด

ศิลปินจะต้องฝึกอบรมประสาทอินทรีย์ ให้รู้สึกเป็นสุนทรียภาพอย่างสูงขึ้นไว้
เพื่อสร้างสรรค์ (Create) ศิลปกรรมที่แท้จริง มิฉะนั้น ศิลปที่ตนสร้างขึ้น
จะมีลักษณะเป็นผิวเผินเท่านั้น

วิจิตรศิลป (Fine Art) หมายถึงงาน อันเป็นความพากเพียรของมนุษย์
นอกจากการใช้ความพยายามด้วยมือ และด้วยความคิดแล้ว
ยังต้องมี การพวยพุ่งของพุทธิปัญญา และจิตออกมาด้วย
(Intellectual and Spiritual Emanation)

ศิลปะ มีไว้ทำไม และเพื่ออะไร?
ตอบว่า มีไว้เพื่อให้มีความยินดี และขัดเกลาความคิด
และจิตใจให้ผ่องใส

...แท้จริงศิลป มีหน้าที่ฝ่ายสูง ที่จะจูงจิตใจมนุษยชาติ ให้งอกงาม เป็นวิทยาการ

มนุษย์ทำสิ่งให้เป็นศิลปะขึ้น ก็เพื่อความพอใจในความรู้สึกของตนเองที่มีมาแต่กำเนิด
คือ รัก และ นิยม สิ่งงาม สิ่งไพเราะ

ศิลปินสร้างศิลปกรรมขึ้นได้ ก็เนื่องมาจาก
สิ่งใดสิ่งหนึ่งบันดาลใจ (Inspiration) ทำให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจ
ปลุกประสาทอินทรีย์ ให้นึกเห็นเป็นภาพอยู่ในใจ แล้วอาศัยฝีมือความสามารถ
ซึ่งเป็นวิชาชีพของตน ถอดเอาภาพความนึกเห็นนั้น ออกมาเป็นรูปธรรม

ศิลปะ อยู่ในจิตใจของ ผู้สร้าง และผู้อ่าน ผู้ฟัง หรือผู้ดู
มากกว่าอยู่ที่ถ้อยคำ ตัวหนังสือ เสียง รูป และสี ซึ่งรวมเรียกว่า รูปธรรม

ช่างฝีมือ ผลิตวัตถุชิ้นหนึ่งขึ้น
ใครอ่าน ใครฟัง หรือใครดู ก็รู้ว่าเป็นของงาม หรือไพเราะ ทำให้บันเทิงใจ
แต่ความรู้สึกเช่นนี้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับประสาทสัมผัส และความคิดเท่านั้น
หาได้เกี่ยวกับเรื่องความรู้สึกทางจิตใจ หรือ ทางอารมณ์สะเทือนใจไม่

ภาพศิลปกรรมชิ้นหนึ่ง ที่มีคุณสมบัติเป็นศิลปที่ดึงดูด
แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า ศิลปกรรมชิ้นนั้น จะเป็นศิลปชิ้นเอกเสมอไป
เพราะภาพโฆษณาที่ทำขึ้นเพื่อชักชวนให้มหาชนสนใจ อาจเป็นภาพที่ดึงดูดได้ดียิ่งนัก
แต่แท้ที่จริง ภาพโฆษณาแผ่นนั้น ไม่ใช่ภาพที่วิเศษทางศิลปก็ได้

การสร้างงานศิลปะตามแนวการสอนของ อาจารย์ศิลป์ พีระศรี

การที่ผมนำหัวข้อนี้มาเป็นหลักในการนำเสนอเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อเกือบ 60 ปี ที่ผมมีโอกาสได้เข้าเรียนศิลปะกับอาจารย์ศิลป์ พีระศรี ที่มหาวิทยาลัยศิลปากร เพราะคิดว่าน่าจะเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนจะได้เข้าใจถึงแนวทางที่ท่านสร้างไว้ เพื่อจะฝึกฝนให้มีความเข้าใจในการสร้างสรรค์งาน และความหมายของคำว่าศิลปะ

หลังจากจบมัธยม 6 (ปัจจุบันคือ ม.3) จากโรงเรียนมัธยมวัดเทพศิรินทร์ ผมได้เข้าเรียนที่โรงเรียนศิลปศึกษา (เตรียมมหาวิทยาลัยศิลปากร) โดย อ.อำนวย ทุนสวัสดิ์ ที่ผมรักและเคารพท่านมาก เป็นผู้พามาสมัครสอบ พอเรียนถึงปี 2 จึงสอบเข้า ม.ศิลปากร คณะจิตรกรรมประติมากรรมได้ และเป็นหนึ่งในผู้โชคดีที่ได้เรียนกับท่าน อ.ศิลป์ ซึ่งจะเข้มกับนักศึกษาปี 1 มาก เพราะนอกจากให้อาจารย์ลูกศิษย์ของท่านช่วยสอนแล้ว ถ้าท่านมีเวลาก็จะเข้ามาตรวจงานและสอนเองด้วยในบางวิชาหลักของการสร้างงานศิลปะ ตั้งแต่การจัดวางรูปแบบ สร้างองค์ประกอบศิลปะ (composition) ให้ถูกต้องตามจังหวะของพื้นที่ภาพที่เราจะเขียน จัดวางจังหวะแสงเงา น้ำหนัก และระยะใกล้ไกลของภาพ

อ.ศิลป์สอนเข้าใจง่าย แม้จะฟังยากในครั้งแรกๆ เพราะสำเนียงพูดภาษาไทยไม่ชัดของท่าน แต่ก็จะเขียนและอธิบายให้ดูบนกระดานดำ ทำให้เห็นถึงวิธีการร่างภาพของท่านตั้งแต่เริ่ม จนกระทั่งเสร็จสมบูรณ์

เรื่องที่ผมจะกล่าวถึงในบทความนี้เป็นความเข้าใจของผมเอง ที่ใช้ในการฝึกฝนเพื่อสร้างงานศิลปะตามแนวทางที่อาจารย์ศิลป์สอน และนำมาปฏิบัติงานที่ผมสร้างขึ้นในปัจจุบัน

อ.ศิลป์ให้ความสำคัญกับวิชาวาดเส้น (drawing) มาก ท่านกล่าวว่าการสร้างสรรค์งานศิลปะ ถ้าเก่งวาดเส้นแล้ว ทำอะไรก็ได้หมด ผมโชคดีที่ได้เรียนวิชาวาดเส้นมาแต่เริ่มแรกที่เข้าโรงเรียนเตรียมฯ เพราะตอนนั้นโรงเรียนยังขึ้นอยู่กับ ม.ศิลปากร อาจารย์ตั้งแนวการสอนและ[illegible]ตั้งแต่เริ่มต้น ฝึกให้เขียนหุ่นนิ่งเพื่อให้เข้าใจถึงน้ำหนักเข้าอ่อน[illegible] ให้เข้าใจถึงรูปทรงธรรมชาติของ[illegible] เมื่อเข้าใจแล้ว จึงมีความต่อ[illegible]

ในการเรียนที่มหาวิทยาลัย อ.ศิลป์จะสอนถึงวิธีการฝึกฝนมือให้คล่องแคล่วในการวาดเส้น ท่านแนะนำให้รู้จักฟังเพลงคลาสสิค เพราะในจังหวะท่วงทำนองของเพลงจะมีน้ำหนักของเสียงตั้งแต่แผ่วเบาที่สุดจนถึงแรงที่สุด ซึ่งเปรียบได้กับน้ำหนักของแสงเงาในการสร้างงานศิลปะ และบอกว่าเวลาฟังก็อย่าฟังเฉยๆ ให้ใช้ดินสอขีดเขียนตามใจชอบ ตามน้ำหนักจังหวะของเพลง อันนี้ได้กับตัวของผมเอง ซึ่งได้ทำตามคำแนะนำของท่านตลอดมาจนถึงปัจจุบัน จึงมีประโยชน์มากในการสร้างงาน เพราะความคล่องตัวของข้อมือจะสามารถแสดงอารมณ์ของเส้นหรือฝีแปรงได้ตามที่ใจปรารถนา เหมือนกับคำกล่าวที่ว่า ***จากสมองมาใจ สู่ปลายนิ้ว*** เวลาเรียนวิชาวาดเส้น ท่านบอกว่ายางลบให้ไว้ห่างๆตัว หรืออย่าให้มีเลย ให้พยายามเขียนอย่างไม่ผิดพลาด ฝึกสายตาและมือให้แม่นยำ เวลาเรียนวิชาวาดเส้นใหม่ๆ ถ้าจะเขียนให้กลมต้องพยายามลงน้ำหนักขาวดำมากกว่าจะกลม พอได้ฝึกฝนไปนานๆแล้ว เราก็จะสามารถเขียนให้กลมได้ง่าย เพียงแค่ใช้น้ำหนักของเส้น คือ ***เขียนน้อยแต่ได้มาก***

สำหรับทางด้านจิตรกรรม (painting) อาจารย์ให้เริ่มตั้งแต่มองแผ่นกระดาษหรือเฟรมเปล่าๆ ที่ยังไม่ได้เขียนอะไร และให้พยายามจินตนาการภาพที่เราจะเขียนลงไปให้สำเร็จในใจ แล้วจึงร่างรูป เพื่อจะได้รู้ว่าเราจะเขียนและจัดวางองค์ประกอบของภาพอย่างไร แล้วจึงลงมือทำงาน ในเรื่องของการใช้สี อาจารย์อธิบายไว้มากถึงโทนสีต่างๆ การผสมของสีแต่ละสี น้ำหนัก วรรณะของสี สีอะไรที่ทำให้อยู่ใกล้ สีอะไรทำให้อยู่ไกล บรรยากาศทั้งหมดของภาพ ซึ่งก็ยากแก่การอธิบาย เพราะทุกอย่างต้องทำจึงจะรู้

อีกอย่างที่อาจารย์สอนก็คือ อย่าลงภาพบนพื้นสีขาว ให้ลงสีส่วนรวมของภาพที่เป็นบรรยากาศของภาพทั้งหมดก่อน ซึ่งน้ำหนักของพื้นหลัง (background) ควรจะเป็นประมาณน้ำหนักกลาง เหตุผลคือ ถ้าเขียนภาพให้เสร็จก่อนบนพื้นขาว พอลงพื้นหลังลงไป สีจะเปลี่ยนหรือเพี้ยนไป สีบางสีอาจจะจางหรือจมไปกับพื้น เพราะปฏิกิริยาของสีที่มีต่อกัน ดังนั้นเราจึงควรลงสีพื้นและบรรยากาศของรูปไปก่อน แล้วจึงเขียนภาพ อาจารย์ยังฝึกให้ดูภาพและลอกสีจากภาพเขียนของศิลปินที่ยิ่งใหญ่ของโลก โดยอธิบายว่าเราไม่ต้องลอกภาพ แต่ลอกสี โดยให้พยายามลอกสีแต่ละสีในภาพ จะได้รู้ว่าสีที่ใช้เกิดจากการผสมผสานของสีอะไรบ้าง เพราะทุกสี จะมีบรรยากาศของรูปเจือปน เวลาเขียนภาพจะได้เรียนรู้ว่าสีที่เราใช้ ได้จากการผสมหรือเจือกันอย่างไร ภาพที่ออกมาจึงจะสมจริง

Rama IX Art Museum Foundation

[illegible]เรื่องนี้ขอใช้ความพยายามฝึกฝนมือให้คล่องแคล่วในการวาดเส้น ทำให้เข้าใจถึงน้ำหนักอ่อนแก่ ระยะของสี ความรู้สึก เพราะเรื่องของสีเวลาประสานอยู่ด้วยกันก็สามารถเปลี่ยนไปได้มากมายร่ำเรียนเท่าไรก็ไม่รู้จบ

ผลที่ได้รับความรู้ความเข้าใจทางด้านศิลปะ และปฏิบัติตามคำสอนของ อ.ศิลป์ ทำให้ผมสร้างงานด้วยความมั่นใจ และการฟังเพลงคลาสสิค ลากเส้นหมุนมือตามจังหวะและน้ำหนักของเพลง โดยเฉพาะซิมโฟนีหมายเลข 5 ของบีโธเฟน การแสดงอารมณ์ด้วยเส้น ถ้าได้ทำต่อเนื่องกันบ่อยๆ ความชำนาญในการใช้เส้นแสดงอารมณ์ก็จะเกิดขึ้นเอง

สำหรับทางด้านจิตรกรรม ผมพยายามหัดคัดลอกสี จนสามารถเข้าใจถึงบรรยากาศของแต่ละรูป น้ำหนักอ่อนแก่ ระยะของสี ทำให้เราสามารถเห็นสี การประสานกันของสีได้มาก เวลาสร้างงานช่วยให้สามารถใช้ฝีแปรงแต่ละครั้งได้ด้วยความมั่นใจ ซึ่งทั้งหมดนี้ผมคิดว่า อ.ศิลป์คงต้องการให้ผู้เรียนศิลปะทุกคนได้เรียนรู้และฝึกฝนตั้งแต่เบื้องต้น เพื่อให้มีความสามารถที่จะดำเนินไปตามขั้นตอน เมื่อรู้ทุกอย่างถ่องแท้แล้ว ก็จะสามารถสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล

ท่านคงจะให้ก้าวไปอย่างมั่นคงทีละขั้น ไม่ใช่อยู่กับพื้นแล้วกระโดดขึ้นไปเลย

นี่คือบุญคุณอย่างใหญ่หลวงของ อ.ศิลป์ที่มีต่อผมและลูกศิษย์ทุกคน พวกเราจึงรักและเคารพท่านมาก แม้ท่านจะจากพวกเราไปนานแล้ว แต่คำพูดของอาจารย์ยังเตือนสติพวกเราชาวศิลปากรทุกคนว่า ***"ถ้านายรักฉันนายต้องทำงาน"*** *ถ้านายไม่ทำงาน พรุ่งนี้ก็สายไปแล้ว*

สุดท้ายนี้ผมขอกล่าวด้วยความจริงใจว่า ทุกๆอย่างคงจะอยู่แค่ในความคิดเท่านั้น ไม่ได้เป็นรูปธรรม ถ้าผมไม่ได้รับการสนับสนุนและเอื้อเฟื้อในทุกๆทาง จากคุณพรสวรรค์ ทำลังเอก และพระประพุทธ พุทธิพโล (ทำลังเอก) บุตรชายของท่าน ที่ช่วยให้ผมได้สร้างสรรค์งาน และจัดแสดงงานศิลปะมาอย่างต่อเนื่อง ผมขอขอบพระคุณอย่างสูงไว้ในที่นี้ด้วย

อุดมลักษณ์ ทรงสุวรรณ
30 มิถุนายน 2559

สัตตบงกช สีน้ำมัน 83 x 95 ซม.

Rama IX Art Museum Foundation

สัตตบงกช
สีน้ำมัน
83 x 95 ซม.